

Helsedirektoratet

TTB2024-15

Kunnskapsgrunnlag angående tannteknikk

Juni 2024

Innhold

Oppdraget

Forord

Kunnskapsgrunnlag med beskrivelse/vurdering

1. **Dagens arbeidssituasjon** for tannteknikere
2. **Forskjeller i yrkesutøvelsen for fagområdet** i Norge og andre utvalgte land
3. Hva er **etterspørselen etter tannteknikere** i Norge? Er det mulig å tallfeste hvor mange som trengs i tjenesten på kort og på lang sikt?
4. Hvilke **konsekvenser vil det få for tjenesten** dersom tannteknikkstudiet ved Oslo Met legges ned?
5. Dersom det er mulig, **gi en faglig tilråding om hvor utdanningen bør ligge**: Oslo Met eller UiO? Her bes direktoratet samtidig **vurdere om studiets utdanning** som i dag er på bachelornivå kunne vært en fagskoleutdanning

Kilder

Oppdraget

TTB2024-15 Kunnskapsgrunnlag angående tannteknikk

Bakgrunn:

Tannteknikere er i dag en del av en bred, tverrfaglig tannhelsetjeneste. Kunnskaps-departementet har bedt Helse- og omsorgsdepartementet om en vurdering av tjenestens behov for tannteknikere, både på kort og lang sikt, i lys av fagfeltets og tjenestens utvikling. Oslo Met, som har ansvaret for landets eneste utdanning av tannteknikere, har startet en prosess for å legge ned utdanningen. Saken behandles av styret ved Oslo Met tentativt i oktober i år, og den aktuelle prosessen aktualiserer behovet for et kunnskapsgrunnlag innen fagfeltet. Kunnskapsgrunnlaget bør være på plass i god tid før Oslo Met skal fatte et vedtak.

Oppdrag:

Formålet med oppdraget er å **utarbeide et kunnskapsgrunnlag som gjelder fagområdet tannteknikk**. Kunnskapsgrunnlaget skal brukes i departementets videre dialog med Kunnskapsdepartementet.

Departementet ber Helsedirektoratet beskrive/vurdere:

1. **Dagens arbeidssituasjon** for tannteknikere
2. **Forskjeller i yrkesutøvelsen for fagområdet** i Norge og andre utvalgte land
3. Hva er **etterspørselen etter tannteknikere i Norge**? Er det mulig å tallfeste **hvor mange som trengs i tjenesten** på kort og på lang sikt?
4. Hvilke **konsekvenser vil det få for tjenesten** dersom tannteknikkstudiet ved Oslo Met legges ned?
5. Dersom det er mulig, **gi en faglig tilråding om hvor utdanningen bør ligge**: Oslo Met eller UiO? Her bes direktoratet samtidig **vurdere om studiets utdanning** som i dag er på bachelornivå kunne vært en fagutdanning

Departementet tar høyde for at det kan være andre vurderinger som bør tas med i sammenstillingen av kunnskapsgrunnlaget, og direktoratet står fritt til å foreta egne tilleggsvurderinger.

Det bes om at direktoratet utformer oppdraget i dialog med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og andre relevante aktører. Det er viktig at tannhelsetjenestens perspektiv inkluderes i vurderingene.

Frist: Oppdraget bes ferdigstilles **innen 15.mai 2024**. Helsedirektoratet bes kontakte departementet raskt ved spørsmål/uklarheter angående oppdraget. Ansvarlig avdeling i HOD: KTA

15.04 Møte med HOD hvor Helsedirektoratet ba om avklaring av skalering av oppdraget og utvidet frist.

19.04 HOD Tilbakemelding fra HOD om at fristen for leveranse i.f.m. oppdraget om utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag innen tannteknikk utsettes til **30. juni 2024**.

Forord

Helsedirektoratet har utarbeidet kunnskapsgrunnlaget basert på det som foreligger av tilgjengelig statistikk og utredninger. Dette kommer frem av referanser i notatet og liste med kilder.

Helsedirektoratet besvarer hvert av de 5 punktene i oppdraget for seg og hvert punkt innledes med hovedfunn og vurderinger, og deretter kunnskapsgrunnlaget.

Helsedirektoratet har hatt møte med og samarbeidet med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, som har bidratt med vurderinger og tekstinnspill angående punkt 5 i oppdraget. Helsedirektoratet og direktoratet for høyere utdanning og kompetanse er enige om beskrivelser og vurderinger.

Helsedirektoratet har også hatt møter med Den norske tannlegeforening NTF, Norges tannteknikerforbund NTTF, studieleder for tannteknikerutdanningen ved OsloMet og Sundhetsstyrelsen ved Chief Dental Officer i Danmark.

Helsedirektoratet har i tillegg sett hen til skriftlige innspill fra NTF, NTTF, NTpF, Den offentlige tannhelsetjenesten og tannteknikerutdanningen ved OsloMet for å ivareta tannhelsetjenestens perspektiver.

Helsedirektoratet har også kontaktet Nasjonalt fagorgan for utdanning og forskning innen odontologiske fag, ved dekan ved Odontologisk fakultet UiO og instituttledere ved Institutt for klinisk odontologi ved UiT og UiB. Saken om utdanning av tannteknikere har vært tatt opp der.

- I et brev til forsknings- og høyere utdanningsminister Oddmund Hoel peker tannlegeutdanningene ved Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og UiT Norges arktiske universitet på svært uheldige konsekvenser hvis tannteknikerutdanningen ved OsloMet blir lagt ned.

Kunnskapsgrunnlag med beskrivelse/vurdering

1. Dagens arbeidssituasjon for tannteknikere

Arbeidsmarkedet og sysselsettingen for tanntannteknikere i Norge er god på kort og lang sikt

Hovedfunn: oppsummert

- Fakultetet ved OsloMet erkjenner samfunnets behov for tannteknikere og tannteknikere utdannet i Norge, men uttaler selv at det ikke lykkes med å utdanne tilstrekkelig antall kandidater, blant annet fordi gjennomføringsgraden ved bachelorstudiet i tannteknikk er lavere enn kandidatmåltallet.
- Totalt 129 fikk autorisasjon som tanntekniker i Norge fra 2017-2023:
 - 55 med norsk utdanning og 74 med utdanning fra utenfor Norge, hvorav 20 fra Polen og 9 fra Romania
 - Alle med utdanning fra Polen har polsk statsborgerskap, unntatt en med norsk statsborgerskap
- Av 914 tannteknikere (20-70+ år) registrerte med autorisasjon i Norge i 2023, vil omtrent en tredjedel være pensjonert om 10 år.
 - Blant de autoriserte som forventes å være yrkesaktive (20-70 år), så er i underkant av halvparten i gruppen 51-70 år.
- Tjenestens vurdering er at aldersavgang av tannteknikere i nær fremtid øker behovet.
- 91% av tannteknikere får fast jobb i løpet av 1-3 år etter fullført utdanning fra OsloMet og 30% får tilbud om jobb før utdanningen er fullført. De får jobbe med det de er utdannet til.
- Tanntekniske bedrifter utenfor Oslo og omegn melder allerede om problemer med å få tak i kvalifisert arbeidskraft. Jf. [Notat fra tannteknikerutdanningen ved OsloMet til KD, Universitets- og høgskolerådet, Helsedirektoratet og HOD](#)
- Antall *sysselsatte* tannteknikere var 646 i 2022, og tilnærmet stabilt i tidsrommet 2019-2022 (gjennomsnitt 650), men har gått ned sammenlignet med antall sysselsatte i tidsrommet 2015-2018 (gjennomsnitt 693).
- De fleste tannteknikere har eget eller jobber i et privat foretak, men drøyt 12 prosent av tannteknikere jobber i helse- og sosialtjenestene (trolig primært i tannhelsetjenesten)
- NAVs bedriftsundersøkelse der tannteknikere er oppført sammen med proteseteknikere, anslår en mangel på om lag 50 i 2022 og ingen mangel på "protese- og tannteknikere" i 2023. Hvis mangelen er nærmere 0 enn 50, så anslår NAV ingen mangel, men til og med et lavt tall kan være viktig for en så liten yrkesgruppe, så NAVs undersøkelse er ikke så veldig brukbar her.

Kunnskapsgrunnlag: Utdannede, autoriserte og sysselsatte tannteknikere

Helsedirektoratet innrapporterer årlig til HOD, senest for tannteknikere 2023:

"Helsedirektoratet har ingen endringer å anbefale i studiekapasitet eller kandidatmåltall for 2025, men anbefaler at OsloMet og Kunnskapsdepartementet ser på tiltak for å øke gjennomføringsgraden på studiet. Det har vært en diskusjon om tannteknikerutdanningen skulle flyttes til UiO, der andre tannhelseutdanninger er, men dette har ikke skjedd så langt. **Denne anbefalingen er u.off.**"

Tabell 28 i notatet fra Helsedirektoratet *Tannteknikere, nøkkeltall.*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kandidatmåltall	20	20	20	20	20	20	20	20	20
Fullførte grader	8	0 ^{a)}	10	10	0 ^{a)}	14	10	0 ^{a)}	12
Antall studieplasser	24	0 ^{a)}	24	24	0 ^{a)}	26	24	0 ^{a)}	32
Antall nye autorisasjoner	12	5	33	24	10	20	17	8	16
Utdanning fra utlandet	3	5	23	17	9	7	6	8	3
Andel utlandet	25 %	100 %	70 %	71 %	90 %	35 %	35 %	100 %	19
Antall sysselsatte	718	689	684	683	648	647	661	646	633
Andel sysselsatte innen helse- og sosialtjenester	11,4 %	11,5 %	11,5 %	11,7 %	12,8 %	12,4 %	13,3 %	12,2 %	12,2 %

a) Det er kun opptak til studiet to av tre år.

Kunnskapsdepartementets kandidatmåltall for tannteknikerutdanningen har vært uendret siden innføringen av måltall i 2014. Antall fullførte grader er normalt under halvparten av antallet studenter som ble tatt opp på studiet tre år tidligere.

Autorisasjon av tannteknikere:

Årlige autorisasjoner av helsepersonell/**tannteknikere** 2017-2023 [Statistikk autorisert helsepersonell - Helsedirektoratet](#)

Land	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2017-2023
Totalt	33	25	10	20	17	8	16	129
Norge	10	7	1	13	11	0**	13	55
Sverige	3					1	1	5
Danmark	1	1		1				2
Storbrit.				1				
Polen*	5	6	2	1	2	3	1	20
Litauen	2		1			2	1	6
Ungarn	2	1	2	1		1		7
Romania*	1	4	1	1	2			9
Bulgaria	1	1	3					5
Latvia	3	2						5
Tyskland	1	3		2		1		7
Hellas					1			1
Estland	1							1

*20 fra Polen i perioden 2017-2023, alle med polsk statsborgerskap, unntatt en med norsk statsborgerskap

**I 2022 var det ingen som fullførte den norske tannteknikerutdanningen, og andelen med utenlandsk utdanning var derfor 100 prosent (8 autorisasjoner).

Antall tannteknikere med autorisasjon fordelt på ulike aldersgrupper.

Tallene inkluderer også kullet som ble uteksaminert fra OsloMet i 2023. Kilde: Helsedirektoratet, august 2023.

Aldersgrupper	20-30	31-40	41-50	51-60	61-70	70+	Totalt
Antall tannteknikere med autorisasjon	49	136	217	210	172	130	914

- Tabellene over viser at av totalt 914 registrerte tannteknikere med autorisasjon i Norge vil omtrent en tredjedel være pensjonert om 10 år. Fordelingen blant de som forventes å være yrkesaktive (20-70 år), så er i underkant av halvparten i gruppen 51-70 år.
- Det støtter opp undertjenestens vurdering at aldersavgang av tannteknikere i nær fremtid øker behovet.
- Antall autorisasjoner innvilget fra søkere utdannet utenfor Norge, dvs. 45 av 91 søknader i perioden 2018-2023 (Helsedirektoratet, 2023), er neppe nok til å dekke kompetansebehovet i Norge, jf. [Notat fra tannteknikerutdanningen ved OsloMet til KD, Universitets- og høgskolerådet, Helsedirektoratet og HOD](#)
- Tanntekniske bedrifter utenfor Oslo og omegn melder allerede om problemer med å få tak i kvalifisert arbeidskraft, jf. [Notat fra tannteknikerutdanningen ved OsloMet til KD, Universitets- og høgskolerådet, Helsedirektoratet og HOD](#)

Antall sysselsatte tannteknikere

Antall sysselsatte tannteknikere er 633 i 2023, og tilnærmet stabilt i tidsrommet 2019-2023 (gjennomsnitt 647), men har gått ned sammenlignet med antall sysselsatte i tidsrommet 2015-2018 (gjennomsnitt 693). Drøyt 12 prosent av tannteknikere jobber i helse- og sosialtjenestene (trolig primært i tannhelsetjenesten og de fleste tannteknikere har eget eller jobber i et privat foretak. Et søk på "tanntekniker/tannteknisk" i enhetsregisteret i 2024 gav 90 treff.

NAVs bedriftsundersøkelse 2022 [22-02-Bedriftsundersøkelsen \(1\).pdf](#), estimerer mangler på ulike helsepersonellgrupper, der tannteknikere ikke er en egen kategori, men er oppført sammen med proteseteknikere, med mangel på om lag 50 i 2022. NAV estimerer mangel 0 på "protese- og tannteknikere" i 2024 [NAVs bedriftsundersøkelse 2023 \(2\).pdf](#). Hvis mangelen er nærmere 0 enn 50, så anslår NAV ingen mangel, men til og med et lavt tall kan være viktig for en så liten yrkesgruppe, så NAVs undersøkelse er ikke så veldig brukbar her.

Fakultet for helsevitenskap ved Oslo Met fikk i oktober 2023, ansvaret for "Vurdering av bachelorprogrammet i tannteknikk (BATANN) ved Oslo Met". Notatet ble ferdigstilt 18. januar 2024. I notatet fremheves det at

- rekrutteringsgrunnlaget til BATANN er godt, men universitetet lykkes likevel ikke med å utdanne **tilstrekkelig** antall kandidater
- **det er et klart behov i samfunnet for tannteknikere og kompetansen de innehar**

Arbeidsgruppen viser til kandidatundersøkelser 2015, 2019 og 2022, blant annet for sysselsetting ved fullført utdanning

	2015 ^a (n=17)	2019 ^b (n=12)	2022 (n = 11)
Fast stilling 1-3 år etter fullført utdanning	80% (n= 5)	67% (n=9)	91%
Arbeider kandidatene med det de er utdannet til?	-	78% (n=9)	91%
Andel som hadde tilbud om jobb før fullført utdanning	-	-	30%
Andel som ventet mer enn 6 måneder på jobb	-	-	20%
Arbeider i privat sektor	-	-	100%
Arbeidsregion Oslo og Viken (Akershus)	-	-	82%

2. Forskjeller i yrkesutøvelsen for fagområdet i Norge og andre utvalgte land

"Arbetsmarknaden är i hög grad internationell då arbetet som tandtekniker är liknande över hela världen"(Gøteborg universitet).

Helsedirektoratet vurderer, basert på tilgjengelig kunnskap, at yrkesutøvelsen er tilnærmet lik i land som har bachelorutdanning i tannteknikk, selv om yrkesutøvelsen kan være ulikt regulert i landene. Forskjellene gjelder eksempelvis forskriftsfestede krav til innhold i utdanningene, krav om autorisasjon og lovhjemmel for yrkesutøvelsen.

Kunnskapsgrunnlaget

- 3-årige utdanningsløp på bachelornivå finner vi i de fleste land:
 - I Finland, Sverige, Island, Danmark og Norge
 - I Danmark har faget tidligere vært på fagskolenivå (tilsvarer nivå 5 i Norge), men Danmark har fra 2023 endret utdanningen til klinisk tanntekniker, fra å være en fagutdanning på to år, til en bachelorutdanning på 3,5 år ved Århus universitet
 - I England, Wales, New Zealand, Canada, Hellas og Sør-Afrika og flere av disse tilbyr også mastergrad, eller videreutdanning til f.eks. klinisk tanntekniker.
 - I Tyskland er utdanningen f.eks. fortsatt organisert som en håndverksutdanning med læretid, svennebrev og en mesterutdanning som øverste nivå.
- OsloMet samarbeider nå med Griffith University i Australia, Trinity Collage Dublin i Irland, Gøteborg Universitet og Umeå Universitet i Sverige, hvor alle har bachelorgradsprogram i tannteknikk. Dette gir mulighet for samarbeid om innhold i utdanningene og kalibrering av innhold i det norske studiet.

Helsedirektoratet har sett nærmere på yrkesutøvelsen for tannteknikere i skandinaviske land:

SVERIGE

Utdanningen av tannteknikere foregår ved universitetene i Umeå [Tandteknikerprogrammet \(umu.se\)](https://umu.se), Gøteborg [Tandteknikerprogrammet | Göteborgs universitet \(gu.se\)](https://gu.se) og Malmø [Tandteknikerutbildning OGTAT | Malmö universitet \(mau.se\)](https://mau.se) som også utdanner tannleger, tannlegespesialister og tannpleiere.

Yrkesliv etter utdanningen:

- Tandtekniker har ett nära samarbeide med tandläkaren och framställer, med hjälp av avtryck tandläkaren tar av patientens tänder och käkar kronor, broar eller tandställningar, som inte kan framställas inne i munnen. [Tandteknikerprogrammet \(umu.se\)](https://umu.se)
- Den snabba teknikutvecklingen har lett till att det finns flera avancerade tillverkningstekniker och en rad nya avancerade material. Det krävs utbildning av hög vetenskaplig standard för att rätt kunna hantera dessa tekniker och material. [Tandteknikerprogrammet \(umu.se\)](https://umu.se)
- Arbetet går idag mer och mer mot datorstödd tandmodellering med hjälp av CAD/CAM-teknik och annat datorstöd, men merparten av arbetet är fortfarande ett precisionshantverk. [Tandtekniker – utbildning, arbetsuppgifter och lön » Yrken \(framtid.se\)](https://framtid.se)
- Efter tandteknikerexamen, kan du arbeta på laboratorium och tillverka individuellt anpassade proteser, bettskenor, kronor och andra medicintekniska konstruktioner på beställning av tandläkare. Du kan också arbeta som säljare eller produktspecialist inom dentalbranschen. Arbetsmarknaden är i hög grad internationell då arbetet som tandtekniker är liknande över hela världen. [Tandteknikerprogrammet | Göteborgs universitet \(gu.se\)](https://gu.se)

- Det vanligaste är att man blir anställd som tandtekniker, anställd på laboratorium och med en spesifikk inriktning. Det finns också mjllighet att arbeaa som produktspecialist inom dentalfretag. När man har mer arbeidslivserfarenhet kan man även bli avdelnings- eller laboratoriechef. Det gr også att starte ett eget tandtekniskt laboratorium.

[Tandteknikerutbildning OGTAT | Malmö universitet \(mau.se\)](#)

Videreutdanning:

- Vill man fördjupa sig kan man studera på magister- eller forskarnivå og bli forskare inom dentala material eller processtekniker. Det finns även en arbeidsmarknad inom vrden som sjukhustandtekniker/ anaplastolog. [Tandteknikerutbildning OGTAT | Malmö universitet \(mau.se\)](#)
- Du kan også spesialisera dig på att tillverka tandbryggor som sätts fast med titanskruvar i käkbenet på pasienter, så kallade implantat eller på att designe og skape proteser. [Tandtekniker – utbildning, arbeidssuppgifter og ln » Yrken \(framtid.se\)](#)

DANMARK

Utdanningen foregår ved universitetet i Aarhus som også utdanner tannleger.

[Professionsbacheloruddannelsen i Klinisk tandteknik \(au.dk\)](#)

- På uddannelsen i klinisk tandteknik fr du kompetencer til at fremstille og varetage behandlinger med aftagelige tandproteser i tæt samarbejde med tandlæger, tandplejere og andre samarbejdspartnere.
- I de tekniske fag lærer du at designe og fremstille tandproteser med både digital og konventionel teknik.
- Efter endt uddannelse kan du blive ansat som assistent hos en autoriseret klinisk tandtekniker, en privatpraktiserende tandlæge eller i en kommunal tandpleje. Du kan også vælge at videreudanne dig med en kandidatuddannelse eller en masteruddannelse inden for det sundhedsvidenskabelige område.
- Uddannede tandteknikere kan arbejde som ansatte på laboratorier, hos kliniske tandteknikere, eller de kan oprette deres egen virksomhed
- Efter et års arbejde kan du ansøge Sundhedsstyrelsen om autorisation til at drive din egen klinik eller indgå i et klinikfllesskab.

NORGE

Utdanningen foregår ved OsloMet som ikke har utdanning av annet tannhelsepersonell.

- Tannteknikeren planlegger, designer og fremstiller tannerstatninger som f.eks. kroner, broer, fasetter, implantater, avtakbare proteser og bittskinner. Disse tanntekniske produktene fremstilles til pasienter som har skadet eller mangler sine opprinnelige tenner, eller har avvikende tannstilling/tannframbrudd av permanente tenner.
- Tannteknikere i Norge er autorisert helsepersonell som jobber på oppdrag fra tannleger, men har et selvstendig ansvar for valg av egnede dentale materialer og en forsvarlig konstruksjonsløsning til den enkelte pasient. [Tannteknikk - bachelor | Utdanning.no](#)
- Norske tannteknikere må overholde strenge nasjonale og Europeiske kvalitetsstandarder, Medical Device Regulation (MDR 2017/745).
- Tannteknikeren arbeider på et tannteknisk laboratorium eller i et tannhelseteam sammen med tannleger og annet tannhelsepersonell. I Norge er laboratoriene private bedrifter. Noen få

tannteknikere arbeider i det offentlige knyttet til den kommunale tannhelsetjenesten, eller jobber med undervisning ved universitet eller høyskoler. [Tanntekniker | Utdanning.no](#)

3. Hva er etterspørselen etter tannteknikere i Norge? Er det mulig å tallfeste hvor mange som trengs i tjenesten på kort og på lang sikt?

Det er bred enighet om at det er et klart behov i samfunnet for tannteknikere og kompetansen de har og tannleger som tilbyr protetiske løsninger (tannerstatninger) er avhengige av samarbeid med norske tannteknikere.

Helsedirektoratet vurderer at samlet kunnskapsgrunnlag støtter at

- etterspørselen etter tannteknikere i Norge vil være på nåværende nivå, på kort og lengre sikt
- at antall sysselsatte og avtalte årsverk opprettholdes
- antall studieplasser opprettholdes med tiltak for økt gjennomføringsgrad og å se hen til Danmark og Sverige

Hovedfunn:

- Det er et klart behov i samfunnet for tannteknikere og kompetansen de har og tannleger som tilbyr protetiske løsninger (tannerstatninger) er avhengige av samarbeid med norske tannteknikere
- "Helsedirektoratet hadde ingen endringer å anbefale i studiekapasitet for 2025, men anbefalte at OsloMet og Kunnskapsdepartementet ser på tiltak for å øke gjennomføringsgraden på studiet
- Samfunnets langsiktige behov påvirkes av tverrfaglig samarbeid og lokal kompetanse, kvalitetskontroll og samfunnsansvar, og digitalisering
- Etterspørselen etter tannteknikere påvirkes av tannhelsen i befolkningen og behovet for tannhelsetjenester som innebærer tannteknikerfremstilte tannerstatninger (kroner, broer, implantater, proteser ol.).
 - Antall tannløse personer har gradvis gått ned, men det vil fremdeles være personer som er delvis tannløse og har mistet tenner grunnet karies eller tannkjøtt sykdom, som medfører rehabiliteringsbehov med tannteknikerfremstilte tannerstatninger.
 - Det samme kan gjelde personer med somatisk og psykisk sykdom som medfører forverret oral helse med rehabiliteringsbehov.
 - Eldre pasienter og personer med mindre økonomiske ressurser vil i økende grad trenge avtakbar protetik.
 - Personer som har fått tann- og kjeveskader i ulykker og personer med medfødte sykdommer som rammer tannutviklingen vil ha et behov.
- Danmark er et sammenlignbart land når det gjelder tannhelse og behandlingsbehov, og antallet kliniske tannteknikere i Danmark forventes samlet sett å stige med 104, fra 346 i 2023 til 450 i 2045.
- Antall utdannede tannteknikere per år avspeiler estimert behov og det uteksamineres årlig ca. 25 i Danmark (gjennomføringsgrad 90%), 18 i Finland og 58 i Sverige.
- I 2022 var det 646 *sysselsatte* med tannteknikerutdanning og det forventes en betydelig aldersavgang i nær fremtid

- Det er 914 registrerte tannteknikere med autorisasjon i Norge og omtrent en tredjedel vil være pensjonert om 10 år.
- Blant de autoriserte som forventes å være yrkesaktive (20-70 år), så er i underkant av halvparten 51-70 år.

Kunnskapsgrunnlaget:

Fakultet for helsevitenskap ved Oslo Met fikk i oktober 2023, ansvaret for "Vurdering av bachelorprogrammet i tannteknikk (BATANN) ved Oslo Met". Notatet ble ferdigstilt 18. januar 2024. Arbeidsgruppen påpeker at den ikke har tatt stilling til om det bør startes en nedleggelsessak eller ikke, men at det legges frem et felles kunnskapsgrunnlag som bør ligge til grunn for vurderingen.

Konklusjonen sier blant annet at

- rekrutteringsgrunnlaget til BATANN er godt, men universitetet lykkes likevel ikke med å utdanne tilstrekkelig antall kandidater
- det er et klart behov i samfunnet for tannteknikere og kompetansen de har

Notatet inneholder også vurderinger av **Samfunnets langsiktige behov** for tannteknikere utdannet i Norge og dette er belyst ved fokusgruppeintervjuer med tannhelsepersonell og naturlige samarbeidspartnere (fem praktiserende tannteknikere, fire tannleger fra offentlig og privat sektor, fire representanter for universitet og høgskolesektoren innenfor odontologi og tannpleier).

Hovedpunkter fra intervjuene:

Samarbeid og lokal kompetanse

- Tannleger som tilbyr protetiske løsninger (tannerstatninger) er avhengige av samarbeid med norske tannteknikere
- Lokal tilstedeværelse av tannteknikere er viktig for effektive og persontilpassede tjenester, inkludert diskusjon om design og tekniske detaljer, samt for å oppfylle norske kvalitets-standarder.
 - Lokale tanntekniske bedrifter tilbyr spesialkompetanse ved framstilling av avansert protetik, materialkunnskap og raskere service, som reparasjoner og justeringer, i tillegg til ordinær produksjon av protetik.
- Utdanning av tannhelsepersonell i Norge bidrar til bedre tverrfaglig samarbeid gjennom at utdanningen sikrer at tannteknikere kan kommunisere på norsk og kjenner det norske helsesystemet og lovverket.
- Tilgang til lokal kompetanse er viktig i et bærekraftperspektiv.

Kvalitetskontroll og samfunnsansvar.

- Norske tannteknikere må overholde strenge nasjonale og europeiske kvalitetsstandarder, Medical Device Regulation (MDR 2017/745).
- Det er økt andel import av tannerstatninger grunnet økonomiske anbudskrav, spesielt i offentlig sektor. Dette har i noen grad redusert antallet lokale tannteknikere
- Ved import kan kvalitetskontroll og ansvar for dokumentasjon og sporbarhet ilegges tannlegene med mindre de samarbeider med en norsk leverandør/autorisert tanntekniker.

Fremtidig behov og digitalisering.

- Tannteknikere vil spille en viktig rolle i å opprettholde kvalitet og håndverksmessige ferdigheter i fremstilling av protetikkk som tilfredsstillende norsk standard, også i en tjeneste der digitaliserte løsninger benyttes.
- Eldre pasienter og personer med mindre økonomiske ressurser vil i økende grad trenge avtakbar protetikkk. Lokal kompetanse er viktig for å produsere proteser i tett samarbeid med pasient og tannlege, samt vedlikeholde avtakbar protetikkk gjennom pasientens livsløp.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Norges tannteknikerforbund datert 12.02.2024, vist til at som høyere utdanningsinstitusjon er det OsloMet sitt ansvar å dimensjonere studietilbud i tråd med både søkeres etterspørsel og arbeidslivets kompetansebehov. KD har anmodet OsloMet om å kontakte helse- og omsorgstjenestene slik at tjenestenes egen vurdering av behovet for tannteknikere kommer med i kunnskapsgrunnlaget for deres vurdering. I svarene ble det blant annet vektlagt nasjonal beredskap og selvforsyning jf. Helsepersonellkommissjonen, betydelig aldersavgang blant tannteknikere, demografiske endringer med en økende andel eldre og økte sosiale forskjeller, flere pasienter etterspør norsk tannteknikk fremfor fra Asia og økende behov for tett samarbeid mellom tanntekniker og tannleger. Jf. Fakultetets notat til Fakultetsstyremøte ved OsloMet 14.06.2024, som er delt med Helsedirektoratet.

Andre forhold som påvirker etterspørselen etter tannteknikere er tannhelsen i befolkningen og behovet for tannhelsetjenester som innebærer tannteknikerfremstilte tannerstatninger (kroner, broer, implantater, proteser ol.). Det finnes ikke fullstendig nasjonal statistikk for tannhelsetilstand og behandlingsbehov i den voksne del av befolkningen, men det finnes data basert på folketrygdens stønad til tannbehandling (KUHR), KOSTRA for pasienter med rettigheter i offentlig tannhelsetjeneste og fra populasjonsstudier (blant annet Tromsø 7, HUNT 4, HUSK 3).

Tannhelsen v/kariesforekomsten har bedret seg for flertallet i befolkningen i Norge, etter at fluortannkrem kom i daglig bruk på 70-tallet. Med forbehold om individuell variasjon, betyr det at personer født tidligere enn 1960 (nå 64 år og eldre) har hatt høyere kariesforekomst enn personer født etter 1960 og har fått behandling i form av fyllinger, rotfyllinger, kroner og broer og trukket tenner. Denne gruppen vil ha et behov for revisjon av tidligere behandling resten av livet. Siden gjennomsnittlig levealder er høy i Norge, så medfører det et behov for kroner, broer, implantater og proteser i minst 30 år fremover.

Antall tannløse personer har gradvis gått ned, men det vil fremdeles være personer som er delvis tannløse og har mistet tenner grunnet karies eller tannkjøttsykdom, som medfører rehabiliteringsbehov med tannteknikerfremstilte tannerstatninger. Det samme kan gjelde personer med somatisk og psykisk sykdom som medfører forverret oral helse med rehabiliteringsbehov. Eldre pasienter og personer med mindre økonomiske ressurser vil i økende grad trenge avtakbar protetikkk. Personer som har fått tann- og kjeveskader i ulykker og personer med medfødte sykdommer som rammer tannutviklingen vil ha et behov.

Er det mulig å tallfeste hvor mange som trengs i tjenesten på kort og lang sikt?

Faglige vurderinger basert på tilgjengelig informasjon fra tjenesten og dimensjonering av utdanningen i nordiske land tilsier at utdanningskapasiteten opprettholdes på nåværende nivå for å kompensere for forventet aldersavgang i nær fremtid og at antall sysselsatte opprettholdes på nåværende nivå. Dessuten at man jobber med gjennomføringen av studiene.

Helsedirektoratet bruker framskrivninger som en av flere kilder til å vurdere framtidige behov for ulike personellgrupper. Rapporten [Arbeidsmarkedet for helsepersonell fram mot 2040 \(ssb.no\)](https://ssb.no) inneholder to samlegupper for sysselsatte med helseutdanninger på henholdsvis videregående og høyere nivå. Samlegruppen med annen utdanning i helse- og sosialfag på videregående nivå består blant annet av ambulansearbeidere, apotekteknikere, tannteknikere og fotterapeuter. Den oppgir ingen tall for tannteknikere.

For å vurdere behov for personell per nå, kan man se til NAVs bedriftsundersøkelse, hvor rapporten for 2023 ikke omtaler tannteknikere, mens det i undersøkelsen for 2022 oppgis en mangel på 50, for samlegruppen protese- og tannteknikere [22-02-Bedriftsundersøkelsen \(4\).pdf](#) NAV estimerer ingen mangel på "protese- og tannteknikere" i 2023. Hvis mangelen er nærmere 0 enn 50, så anslår NAV ingen mangel, men til og med et lavt tall kan være viktig for en så liten yrkesgruppe, så NAVs undersøkelse er ikke så veldig brukbar her.

Danmark er et sammenlignbart land når det gjelder tannhelsetilstand og behandlingsbehov i befolkningen og Sundhetsstyrelsen gjør jevnlig en prognose for tilbudet av personalet i tandplejen. Prognosen for 2023-2045 er nettopp publisert, [Tandplejeprognose 2023-2045 \(sst.dk\)](#) Den inkluderer ikke vurdering av tannhelsetilstand og behandlingsbehov i befolkningen. Datagrunnlaget for prognosen for kliniske tannteknikere er antall utdannede per år, sysselsatte, alder, permisjon mm.:

- I 2021 var det 326 sysselsatte med autorisasjon som klinisk tanntekniker, og cirka 1 pst. var ledige.
- I 2021, vare det på landsbasis 5,6 kliniske tannteknikere per 100 000 innbyggere
- Antallet kliniske tannteknikere forventes samlet sett å stige med 104, fra 346 i 2023 til 450 i 2045.

Antall utdannede tannteknikere per år avspeiler estimert behov og det uteksamineres årlig ca. 25 i Danmark (gjennomføringsgrad 90%), 18 i Finland og 58 i Sverige

4. Hvilke konsekvenser vil det få for tjenesten dersom tannteknikkstudiet ved Oslo Met legges ned?

Hvis tannteknikkstudiet legges ned ved OsloMet bør det opprettes bachelorutdanning av tannteknikere ved en annen utdanningsinstitusjon i Norge.

Konsekvenser for utdanning og personell

Hvis all utdanning av tannteknikere i Norge legges ned, så vil det blant annet kunne bety at

- norske tannteknikere med utdanning fra Norge vil forsvinne over tid og bedrifter legges ned
- norske studenter må ta tannteknikerutdanning i andre land (EU/EØS og utenfor EU/EØS) og deretter søke norsk autorisasjon
- Norge må basere seg på at utenlandske tannteknikere med utdanning fra land i EU/EØS og utenfor EU/EØS, vil søke norsk autorisasjon og jobb i Norge. Dette står i motsetning til Helsepersonellkommissjonens anbefalinger om å sørge for egen utdanning av helsepersonell og ikke ta kompetanse fra andre land Jf. [NOU 2023: 4 \(regjeringen.no\)](#)
- tanntekniske tjenester på sikt må importeres fra andre land i et større omfang enn nå
- bærekraftperspektivet ikke ivaretas og at tilgangen på tjenesten vil være sårbar for endringer i samfunnet, som pandemi, krig og sanksjoner

Syssetning av utdannede tannteknikere i Norge bekrefter at det er behov for tanntekniske tjenester ved at 91% har fått fast stilling 1-3 år etter fullført utdanning og 30% hadde fått tilbud om jobb før fullført utdanning (Tabell 5 i Utredning Tannteknikk 18.01.2024).

Konsekvenser for ytelse av tannhelsetjenester som krever tanntekniske tjenester

Saksgrunnlaget som Helsedirektoratet legger til grunn for kunnskapsoppsummeringen, viser at det er bred enighet om at det er behov i Norge for tann- og helsetjenester hvor tanntekniske tjenester inngår.

Hvis all utdanning av tannteknikere i Norge legges ned, så vil det blant annet på sikt kunne bety at

- norske tanntekniske laboratorier, spesielt små laboratorier i distrikts- Norge, vil bli borte, fordi rekrutteringen blir vanskelig og medføre ulik tilgang til tanntekniske tjenester i befolkningen
- tannleger som tilbyr protetiske løsninger (tannerstatninger) ikke lenger kan samarbeide med norske tannteknikere og ivareta tverrfaglig samarbeid
- tannleger og pasienter kan miste lokal tilstedeværelse av tannteknikere som er viktig for effektive og persontilpassede tjenester, som spesialkompetanse ved framstilling av avansert protetikk, materialkunnskap og raskere service, som reparasjoner og justeringer
- tilgang til tannhelsetjenester med tannteknikerfremstilte tannerstatninger, som f.eks. kroner, broer, fasetter, implantater, avtakbare proteser og bittskinner, blir redusert. Jf. punkt 3 som omtaler pasientgrupper med behov.

5. Dersom det er mulig, gi en faglig tilråding om hvor utdanningen bør ligge: Oslo Met eller UiO? Her bes direktoratet samtidig vurdere om studiets utdanning som i dag er på bachelornivå kunne vært en fagskoleutdanning

Den faglige tilrådingen er kort oppsummert at

- utdanningen av tannteknikere fortsatt bør være en bachelor utdanning regulert gjennom Forskrift om nasjonal retningslinje for tannteknikerutdanning (RETHOS), [Forskrift om nasjonal retningslinje for tannteknikerutdanning - Lovdata](#)
 - Dette samsvarer med at tannteknikerutdanningen er på bachelornivå i sammenlignbare land
- tannteknikere bør være autorisert helsepersonell som i dag, jf. Helsepersonelloven [Lov om helsepersonell m.v. \(helsepersonelloven\) - Lovdata](#) (§48 punkt 32)
- i et langsiktig og faglig perspektiv er det uheldig for Norge at en bachelorutdanning i tannteknikk ikke er samlokalisert med andre tannhelseutdanninger i Norge. Bachelorutdanning i tannteknikk bør derfor flyttes fra OsloMet til en institusjon som tilbyr flere tannhelseutdanninger. Jf. 04.06.2024 Nedleggelse-BATannteknikk
- bachelorutdanningen av tannteknikere flyttes til UiO som også har utdanning av tannpleiere (bachelor), tannleger (master), PhD studenter og tannlegespesialister.
 - Dette samsvarer med at tannteknikerutdanningen i andre land i hovedsak ligger sammen med andre tannhelseutdanninger
- det bør vurderes om bachelorutdanningen av tannteknikere foreløpig bør bestå ved OsloMet, i påvente av beslutning om eventuell flytting til UiO og tidspunkt for når det kan skje

- risiko ved at ikke flere studenter tas opp og fullfører studiet Jf. del 3., risiko for å miste kompetent utdanningspersonell, forventet stor aldersavgang på tannteknikere i nær fremtid

Hovedbegrunnelsene for den faglige tilrådingen:

Helsedirektoratet har gjennomgått tilgjengelige utredninger, tjenestens innspill og informasjon om tannteknikerutdanningen i Norge og andre sammenlignbare land. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse har bidratt med faglige vurdering og studieleder ved OsloMet har delt informasjon fra utredninger og fakultetets vurderinger.

Bachelornivå eller fagutdanning/fagskole

Tanntekniker utdanning i Norge, historikk:

- KUF bestemte i 1995 at tannteknikerfaget skulle oppgraderes til et tre-årig høgskolestudium
- Daværende Høgskolen i Oslo påtok seg i 1996 å ta imot tannteknikerstudiet, mot at studiet ble fullfinansiert fra offentlig myndighet.
- Det første kullet på 24 studenter ble tatt opp i 1999
- Bachelorutdanningen er regulert gjennom Forskrift om nasjonal retningslinje for tannteknikerutdanning (RETHOS), [Forskrift om nasjonal retningslinje for tannteknikerutdanning - Lovdata](#)

Det er ingen fagskoler i dag som har tilbud som ligger tett opp til tannteknikk, og det vil trolig være både tid- og ressurskrevende å bygge opp et fagmiljø i tannteknikk ved en fagskole. Per i dag har fagskolene bare anledning til å tilby utdanning på nivå 5 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR). Dagens bachelorutdanning ligger på nivå 6.

En eventuell omgjøring fra bachelor til fagskole krever derfor en nærmere vurdering av hvilket nivå denne utdanningen bør ligge på. Det er ventet at spørsmålet om fagskolenes plassering i NKR vil tematiseres i stortingsmeldingen om høyere yrkesfaglige utdanning som kommer våren 2025.

Det er mange faktorer både i og utenfor utdanningene som påvirker studentenes utdanningsvalg, om de fullfører utdanningen de har begynt på eller faller fra underveis. Det er derfor ikke gitt at en fagskoleutdanning i tannteknikk vil gi bedre rekruttering og gjennomføring enn dagens bachelorutdanning. En eventuell omgjøring vil dessuten kunne få uheldige konsekvenser for etablerte faglige samarbeid med land der utdanningen er på bachelornivå, kanskje også med andre tannhelseutdanninger ved universiteter og høgskoler i Norge.

Tanntekniker utdanning i andre land:

- Island, Sverige, Finland, Danmark har tanntekniker utdanning på bachelornivå som er samlokalisert med tannlegeutdanning på universitet
- I Danmark har faget tidligere vært på fagskolenivå (tilsvarende nivå 5 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk), men Danmark har fra 2023 endret utdanningen til klinisk tanntekniker, fra å være en fagutdanning på to år, til en bachelorutdanning på 3,5 år ved Århus universitet
- Tannteknikerutdanningen er på bachelornivå i England, Wales, New Zealand, Canada, Hellas og Sør-Afrika. Flere av disse landene tilbyr også mastergrad, eller videreutdanning til f.eks. klinisk tanntekniker.

- I Tyskland er utdanningen f.eks. fortsatt organisert som en håndverksutdanning med læretid, svennebrev og en mesterutdanning som øverste nivå.
- OsloMet samarbeider nå med Griffith University i Australia, Trinity Collage Dublin i Irland, Gøteborg Universitet og Umeå Universitet i Sverige, hvor alle har bachelorgradsprogram i tannteknikk. Dette gir mulighet for samarbeid om innhold i utdanningene og kalibrering av innhold i det norske studiet.
- Det er viktig å kunne sammenligne utdanningene ved søknader om autorisasjon for søkere med utdanning fra land utenfor Norge. I perioden fra 2017-2023 har eksempelvis 21 tannteknikere med utdanning fra Polen fått norsk autorisasjon.

Oslo Met eller UiO

Bachelorprogrammet i tannteknikk (BATANN) er fakultetets eneste utdanning knyttet til tannhelsetjenesten, og fagmiljøet erfarer utfordringer i å skape faglige synergier innenfor OsloMet, da tannteknikere primært samarbeider med tannleger, tannlegespesialister, tannpleiere og tannhelsesekretærer. Det kan være en av flere årsaker til at antall fullførte grader normalt er under halvparten av antallet studenter som ble tatt opp på studiet tre år tidligere.

Det har lenge vært en diskusjon om tannteknikerutdanningen skulle flyttes til UiO, der andre tannhelseutdanninger er, men dette har ikke skjedd så langt:

- HiO/HiAk/OsloMet har siden 2007/2008 vært i dialog med Universitetet i Oslo (UiO) om overflytting av studiet til Odontologisk fakultet, i et planlagt nytt klinikkbygg på Gaustad.
- KD kunngjorde i en pressemelding i mars 2016, planene om bygging av nytt odontologisk fakultet ved UiO/Gaustad, samt samling av tannhelsefagmiljøene i Oslo.
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nytt-odontologisk-fakultet-ved-uo-pa-gaustad/id2481472/>
- Nytt bygg er lagt på is av Statsbygg/Regjering, og UiO bekreftet (desember 2022) at de ikke ønsker å ta over utdanningen, basert på en strategisk satsning på forskningstunge miljøer fremover. Uttalt av rektor Svein Stølen i møte med Christen Krøg
- Samlokalisering med andre tannhelsemiljøer var ett av de faglige argumenter for en overflytting av bachelorprogrammet til odontologisk fakultet ved UiO. Dette antas å fremme riktiger rekruttering, studentenes tilhørighet og identitetsbygging gjennom studietiden.

Helsedirektoratet har hatt møte med HK-dir., som ikke har innsikt i vurderingene som er gjort tidligere og hvorfor planer om å flytte utdanningen fra OsloMet til UiO ikke har ført frem. De har heller ikke et tilgjengelig kunnskapsgrunnlag å basere en faglig vurdering av dette spørsmålet på. Likevel slutter de seg til vurderingene Helsedirektoratet allerede har gjort, om at en samlokalisering av tannteknikk med andre tannhelsemiljøer kan styrke tannteknikkstudentenes faglige identitet og tilhørighet, noe som igjen kan gi økt rekruttering og bidra til at flere fullfører utdanningen.

Fakultetet for helsevitenskap ved OsloMet har fakultetsstyremøte 12. juni 2024, av de faglige hovedpunktene i sakspapirene som er delt i møte med Helsedirektoratet fremgår blant annet følgende:

- *"Fakultetet har utarbeidet et grundig kunnskapsgrunnlag for saken. Selv om samfunnets behov for tannteknikere erkjennes, viser fakultetets vurderinger at OsloMet ikke er den mest hensiktsmessige institusjonen til å ivareta denne utdanningen."*

- *"I et langsiktig og faglig perspektiv er det uheldig for Norge at en bachelorutdanning i tannteknikk ikke er samlokalisert med andre tannhelseutdanninger i Norge. Bachelorutdanning i tannteknikk bør derfor flyttes fra OsloMet til en institusjon som tilbyr flere tannhelseutdanninger. Det er klare samfunnsmessige, faglige og økonomiske fordeler ved en samlokalisering av tannhelseutdanningene da det vil øke potensialet for faglige synergier og sambruk av infrastruktur."*
- *"Gjenstående studenter ved tidspunkt for styrebehandling av nedleggingsaken vil dermed kun være kull 2023. Her er det foreløpig 27 aktive studenter, og 6 studenter med innvilget permisjon."*
- *"Kull 2023 vil være det siste kullet, gitt at studiet nedlegges. Dette kullet skal etter normert tid fullføre studiet våren 2026. For å sikre romslige overgangsordninger for berørte studenter, inkludert studenter i svangerskapspermisjon eller med forsinket studieprogresjon, foreslår fakultetet at graden bachelor i tannteknikk oppheves fra 1. juli 2029."*

Nåværende samarbeid med UiO under bachelorutdanningen i tannteknikk har fokusert på tverrprofesjonell samarbeidslæring (TPS) som har gitt positive erfaringer og økt studentenes forståelse for hverandres arbeidsoppgaver og utfordringer innen protetikk.

- Det er naturlig å anta at TPS ville være enklere å organisere dersom BATANN inngikk i porteføljen ved et fakultet som også tilbyr andre tannhelsefaglige utdanninger. Jf. 18.01.2024 Utredning tannteknikk

I samsvar med felles nasjonale retningslinjer for styring av læringsutbytte (KD – RETHOS) og som følge av økende pasientkontakt i yrkesutøvelsen, bør tannteknikerstudiet få en økt klinisk orientering. Det vil kunne oppnås ved at

- tverrfaglig samarbeidslæring mellom tannlege-, tannpleier- og tanntekniker studenter i studieløpet, kan bidra til at forståelsen for hverandres fagfelt og kliniske og tekniske utfordringer kan komme pasientene til gode
- samme utdanningsinstitusjon som for annet tannhelsepersonell antas å fremme riktigere rekruttering, studentenes tilhørighet og identitetsbygging gjennom studietiden.

Kilder

Helsedirektoratets anbefaling om tannteknikere 2023 ***Denne anbefalingen er u.off***

18.01.2024 Utredning Tannteknikk utarbeidet av OsloMet PDF

Vedlegg 2 Rapport
fra arbeidsgruppe 1

22.01.2024 Henvendelse fra Norges tannteknikerforbund til KD-HOD-FIN [Henvendelse-KD-HOD-FIN.pdf \(tannteknikerforbundet.no\)](#)

22.01.2024 Henvendelse fra Norges tannteknikerforbund til rektor ved OsloMet [Henvendelse-OsloMet.pdf \(tannteknikerforbundet.no\)](#)

26.01.2024 Henvendelse fra Den Norske tannlegeforening til HOD; KD, og rektor ved OsloMet [Tannteknikerutdanningen ved OsloMet \(tannlegeforeningen.no\)](#)

12.02.2025 Svar fra KD til Henvendelse fra Norges tannteknikerforbund [Svar på henvendelse om nedleggelse av tannteknikerutdanningen ved OsloMet \(tannteknikerforbundet.no\)](#)

12.02.2024 Svar fra HOD til Henvendelse fra Norges tannteknikerforbund [HOD-svar.pdf \(tannteknikerforbundet.no\)](#)

12.02.2024 [Notat fra tannteknikerutdanningen ved OsloMet til KD, Universitets- og høgskolerådet, Helsedirektoratet og HOD](#)

14.03.2024 Artikkel Tannlegetidende [Anmoder om nedleggelse av bachelor i tannteknikk](#)

15.03 2024 Uttalelse fra Nasjonalt lederforum for offentlig tannhelsetjeneste [Uttalelse fra Norsk lederforum for Den offentlige tannhelsetjenesten](#)

04.06.2024 Nedleggelse-BA tannteknikk062024 fra studieleder Trude Myhrer

Nedleggelse-BATan
nteknikk062024.ppt

12.06.2024 Fakultetets notat til Fakultetsstyremøte ved OsloMet PDF

Vedlegg 6 Utkast -
fakultetets notat.PD